

HEAD UUT KOOLIAASTAT!

Vääramatu jõuga saabub ka sel aastal see kurb päev, mil lapsed peavad suvevabadustega hüvasti jätma ja kooli naasma. Kuid 1. septembri pidulikkus, klassikaaslaste jälleägemine, uued põnevad õppeained ja mis peamine – õpikud! – aitavad õpilastel end jälle kooliellu sulandada ja peagi on ebalus asendunud mõnusa koolirutiiniga, mida ergastavad teadmishimu, põnevad projektid, võistlused, tähtpäevad. Ja eks ilmselt tunne ka kogenud pedagoogid õppeaasta alguses rõõmsat elevust, rääkimata esimest tööaastat alustavatest õpetajatest, sest ka pedagoogide jaoks on septembrikuus alati nii mõndagi uut.

Ka kirjastus elab koolielu rütmis, mis tähendab, et igal aastal oleks justkui kaks algust: see õige ja 1. september. Ka meie tunneme kooliaasta alguse elevust, sest äsja on trükivalgust näinud mitmed uued õpikud. Ees ootavad kursused õpetajatele ja kooliraamatukoguhoidjate teabepäevad, millest ka tänases lehes juttu. Oktoobris hoiab aga meie meeli ärevil Frankfurdi raamatumessi raames aset leidev BELMA õppekirjanduse võistluse auhinnaotsustamine. Saatsime ka sel aastal paar õpitematerjali auväärselt žüriile hinnata ja ootame põnevusega tulemusi. Kuid piin-

likku on ka, sest kaks õpikut, 9. klassi ajaloo ning gümnaasiumi „Kirjanduse ja ühiskonna” kursuse õpik pole veel valmis.

Meil on väga hea meel, et meiega on liitunud toredad noored ja hakkajad autorid Pille Pipar, Kätlin Kaldmaa ja Anni Kalm. Selles lehes tutvustamegi uut 5. klassi kir-

jandusõpikut, mille autoriteks kirjanik ja lastekirjanduse asjatundja Kätlin ning Rocca al Mare Kooli õpetaja Anni ning kunstniku Katrina Sirepust. Retsensent Mare Mürsepp on tunnustanud õpiku tekstivalikut ja hästi läbi mõeldud ülesandeid. Õpikus on uuenduslikult läbiv autoritekst,

mis esitab nii omaette tegelaskujusid Bettit ja Lohet kui ka ühendab õpiku kirjandusteoste katkendeid, juhatab neisse sisse, kaastab katkendites vahendatud olukordi ja motiive ja aitab õpetajal kui ka lastel õpiku kasutajatena õpitut läbi tunnetada.

Teises pikemas loos tutvustame vene õppekeele kooli 2. klassi eesti keele õpikut „Koos on lõbus!”. Pillel ilmub eelmisel aastal 1. klassi õpik, mille positiivne tagasiside andis talle palju hoogu juurde kirjutada üks lõbus õpik.

Tutvustamist leiab ka „Tähemängude” kohvri. Tegemist on mõttelise järjega Koolibri ja lugemisühingu koostöös ilmunud „Lugemismängudele”. Seekord on koostajaks Naba lasteaija õpetaja Anneli Laamann, kes on kogunud oma töö käigus tekkinud toredad mängud kohvrise, mille tehniline teostus oli ka kirjastuse jaoks väljakutse, aga me saime sellega lõpuks hästi hakkama.

Soovime kõigile õpetajatele ja õpilastele päikeselist kooliteed! Et te suhtuistekste üksteisesse lugupidavalt ja ükski mure ega rõõm jääks märkamata. Et meie õpikud pakuksid avastamisõnnevust ja oleksid heaks abimeheks kooliteel.

TEIE KOOLIBRI

RAAMATUTEGA RÄNDAMA

Ettepanek koostada kirjanduse õpikud 5. ja 6. klassile maandus postkasti nagu välgest taevast. Selline hea välg. Selline välg, millega käib küll kaasas omajagu segadust tekitav tuulispask, aga kui see maapüks viimaks raamatulehekülgedeks taltsutatud saab, kaalub rõõm kõik segadused üles.

Saanud maapüksi taltsutamise seltsiliseks noore õpetaja Anni Kalmu, läks töö lahti. Teadsime kohe, et tuleb teha midagi sellist, mida varem ei ole tehtud. Ei mingit aastaegade ringi, ei mingit tähtpäevade järgi joondumist – see kõik jõuab lasteni niikuinii, vasakult ja paremalt, kodust ja kaugemalt. Elame ju 21. sajandil elu, milletaolist kunagi varem ei ole elatud, ja ka lastele tuleb läheneda teistmoodi. Alustuseks lugesime. Lugesime, lugesime, lugesime. Põhjalikku tutvumist vajab pea kogu taasiseseisvuse perioodil välja antud lastekirjandus, nii omamaine kui ka tõlgitud. Muidugi olime mõlemad juba ennegi palju lugenud, aga üks asi on lihtsalt lugeda ja teine asi lugeda, siht silme ees.

Nii moodustus kohustuslikust kirjandusest ja meeldejäädud olulisi teemasid käsitlevatest raamatutest pikk nimekiri. Kurb on ikka ja jälle saada kinnitust tõsiasjale, et vanus 10–13 on Eesti lastekirjanike jaoks *terra non grata*, aga ei ole halba ilma heata: tänu sellele mahub õpikusse jälle palju head tõlkekirjandust.

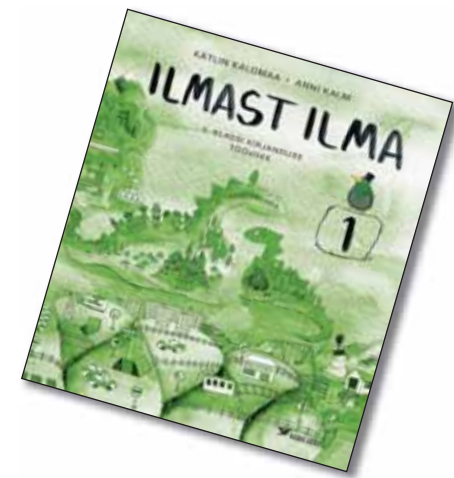
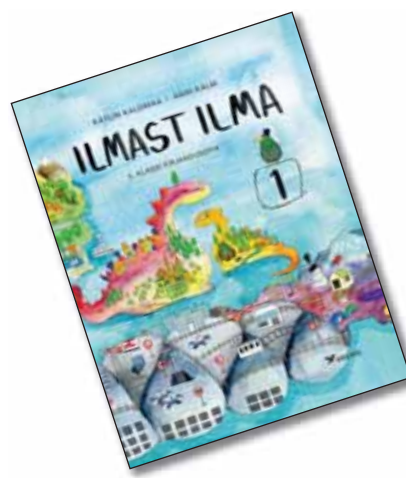
Selles pikas nimekirjas omakorda hakkasid välja joonistuma korduvad teemad ja nii kujunesid välja pesad, igapäev 3–4 raamatut, üks põnevam kui teine. Märkamatu viis see meid erinevate maailmadeni, mille alla raamatupesad koondada. Ega see alati lihtne olnud – ühes heas raamatus on ju ikka mitu teemat, millele annab mitme külje alt läheneda. Võtsime mõlemad klassid korraga ette kui ühe terviku ja nii kujunes

välja teekond ühelt maalt teisele. Kontseptsiooni väljatöötamine oli õpikute koostamise juures kõige olulisem samm ja siinkohal tuleb avaldada suurt tänu meie kõige tähtsamale konsultandile Hannelele Kaldmaale, kelle nõuanded nihastasid raamatute kui ka teemade valikul olid asendamatud.

Kui on juba maad, siis peab olema ka rännak, eks ole. Rändajateks said valitud poisid ja tüdrukud, tüdrukud ja poisid, sugulased, aga mitte õde-venda, ühevanused, aga mitte kaksikud. Saage tuttavaks – Lohe Nurkse ja Eliisabet ehk Betti Nurkse. Lohe ema ja Betti isa on õde ja vend. Elab ju aina vähem lapsi tänapäeval n-õ traditsioonilises kahe abielus lapsevanemaga perekonnas, seega esindavad meie peategelasedki erinevaid perekonnatüüpe ja Lohe kannab oma üksikema perekonnanimet. Need üksikasjad on väga olulised ja kui me mõne aasta pärast uue õpiku peaksime tegema – või seda täiendama –, oleks üks lastest tõenäoliselt ka teise kultuuritaustaga. Õpikud peavad aja ja muutustega kaasas käima. Õpikud peavad olema eelkäijad ja teejuhid.

See koosolek, kus sai paika pandud õpikute ühine kontseptsioon, teekonna põhijooned ning viimaks leitud ka pealkiri, kestis lugematu arv tunde ja venis pika sügisõhtu pimedusse. Meil on erinevaid teemasid käsitlevatest raamatukatkenditest koosnevad maad ning meil on Betti ja Lohe, kes nendes maades rändavad, nii et lisaks valitud kirjandusele on meil ka kahe lapse seikluslugu, meil on „Ilmast ilma”.

Olgem ausad – see kahekordne rännak ajas meile päris paraja hirmu nahka. See oli ikka päris pirakas suutäis. Üks asi on kirjutada juba olemasolevatest raamatutest, hoopis teine on lisada sellele ühendav lugu. Uue maailma loomine on üüratu ettevõtmine. Nii et – kõigepealt sai valmis

kaart, et vastloodud maailmas orienteeruda, ja järgmiseks akna peale värvilistest paberitest skeem, kuhu on kaasatud ka kõik teised käsitlemist vajavad teemad.

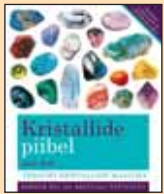
Ja nii me koos Lohe ja Bettiga rändasime: Looduse Roheliselt maalt Tema Täiuslikkuse vürstiriiki, Pahupidimaalt Muinasjutumaale, Täiesti Tavalisest maailmast Kahe Draakoni maale, Tüüraniamaalt Mängude maale, pikkides vahele mängulisi luuletusi ning lugusid Eestist ja kaugemalt. Väga hea meel oli lisaks klassikale – Parijõgi, Luts, Olimar Kallas – kirjutada loo sisse kaasagsete Eesti lastekirjanike parimaid teoseid, oma koha leidsid nii Piret Raud kui ka Andrus Kivirähk, nii Tiia Kõnnussaar kui ka Ilmar Tomusk, Aleksei Turovskist ja Kristiina Kassist rääkimata. Ka välisautoreid esindavad parimatest parimad: Durrell, Lindgren, Kästner, Gardner, Lewis, Rowling ja Ursula Le Guin. Me pidime olema ühekorraga lapsed ja täiskasvanud, me pidime ühekorraga seiklema ja iga seikluse sisse väikese õpetusliku iva paigutama, me pidime tuletama meelde pii-keele ja nuputama välja salakirju, ja kokkuvõttes on see üks võrratult vahva teekond.

Iga maaga käib kaasas väike n-õ teooriosa, kuhu oleme sobitanud selles vanuseastmes vaja minevad teemad, näiteks kuidas kirjeldada või jutustada, mis vahe on faktil ja arvamusel, millised on luule tunnused, mis on valm või millised on muistendite erinevad liigid. Samuti leiab iga maa juurest hulga ülesandeid nii koos arutamiseks kui ka ise mõtlemiseks, kirjutamiseks ja vahel ka joonistamiseks. Õpiku ülesandeid täiendavad töövihiku ülesanded.

On ainult üks asi, mis on veel etem kui seikluse väljamõtlemine. See on see, kui seiklus läheb edasi. Betti ja Lohe seiklus läheb edasi kuuenda klassi õpikus. Nii nagu lapsed saavad vanemaks, nii lähevad natuke tõsisemaks ka järgmiste seikluste teemad ja raamatud. Alustuseks tuleb Lindpriide maa, ees ootavad Hüljatud Lugude maa ja Eeposte arhipelaag, väikesest närvi-kõdist rääkimata. Rännakutel ei ole sisse- ja väljajuhatusi – uus seiklus võib alata juba enne, kui eelmine lõpeb.

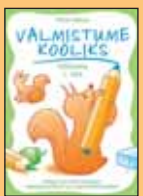
KÄTLIN KALDMAA, ANNI KALM, autorid

TOP 10

1

Judy Hal
Kristallide piibel

2

Pilvi Kula
Valmistume kooliks.
Töövihik, 1. osa

3

Heljo Mänd
Tee tarkuseteradega

4

Taluõue
tahvelraamat

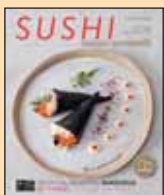
5

Jane Hissey
Vana Karu

6

Tiit Kuningas
Sinine. Sinine ajaloo,
kultuurides ja looduses

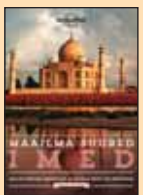
7

Carla Bardi, Ikuei Arakane
Sushi samm-sammult

8

James Maclaine, Alex Frith,
Marco Palmieri
Kes? Miks? Millal?
Tahan kõike teada

9

Jheni Osman
Maailma
suured imed

10

Rachel Williams,
Lucy Letherland
Seikluste atlas

VIIE MINUTI ÜLESANDED

Küllap on iga vähegi kogenum õpetaja olnud olukorras, kus õpilaste tähelepanu kõita ja neid asjalikult tööle ärgitada on vaata et võimatu. Mida sel puhul ette võtta? Algaja õpetaja laiutab tõenäoliselt käsi, vilunum teab, et töökindel retsept on korraldada võistlus.

Jõgevamaa õpetaja **Merle Ojamets** on koostanud kogumiku ülesandeid, mis on mõeldud elavdama eesti keele tunde 4.–6. klassis ja – nagu pealkirigi selgesti vihjab – kulub iga ülesande täitmiseks õige vähe väärtuslikku tunniaega. Kõiki ülesandeid saab lahendada aja peale ja võistlusena.

Mõistagi pole õppekirjanduse põhieesmärk luua klassis meelelahutuslikku võistlusatmosfääri, tähtis on sedakaudu süvendada aineteadmisi. Nii käsitleb enamik töölehti traditsioonilisi 2. kooliastme ainekavasse kuuluvaid õigekirja- ja grammatikaaspekte. Näiteks on kogumikus teemad erandliku kaashäälikuühendi õigekirja ja sõnaliikide, tähestiku ja võõrsõnatundmise, algustäheortograafia ja tuletusliidete, tegusõna aja- ja pöördvormide kohta. Niisuguseid ülesandeid saab kasutada ka teema kordamiseks või kiireks teadmiste kontrolliks.

Teine kogumikus kasutatud tüüp ülesandeid eeldab õpilastel head fantaasiat ja nutikust. Traditsioonilisemad niisugused

keskenduvad tähtedest või silpidest sõnade moodustamisele, täheruutudest nõutu leidmisele või vanasõnade korrastamisele. Loetluse koostamise ülesanded nõuavad ühtaegu kiiret taipu ja tähelepanu – varjatult on haaratud algustäheortograafia teema. Loetledes esemeid, õppeaineid, linnu, automarke jms, tuleb õpilasel kirjutades otsustada, kas valida sõna algusse suur või väike algustäht. Ehkki otsesõnu pole töökasus tähelepanu pööratud ei algustähe ortograafiale ega kirjavahemärgistusele, tuleb ülesannet sooritades vastavaid teadmisi rakendada.

Teistest pisut eraldi seisavad oma laadi poolest mõistatamisülesanded. Tüüpilisi, rahvaluulest teada-tuntud mõistatusi siit ei leia, vastus sõltub üksnes õpilase fantaasiast ega ole ühelgi juhul ainuvõimalik. Mis on valge ja külm, mis magus ja pruun, mis paberist ja kaantega – need on küsimused, millele vastatakse tõenäoliselt enam-vähem ühtviisi. Mis on aga plastist ja tekstiga, mis värviline ja ümmargune, mis must ja kandiline? Niisugused ebatüüpilised mõistatamised pakuvad hoopiski avaramat vastuste-skaalat ja lubavad lõbusat tegevust.

Mõistatamisülesandeid, aga ka hulka teisi saab õpetaja soovi korral teha rühmatööna väikeste võistkondadega. Tulemusi saab hinnata mitmel alusel, nii kiiruse kui ka leidlikkuse järgi. Kindlasti peaks viimasel juhul olema hindajate seas õpilasi.

Merle Ojametsa ideed ärgitavad õpetajat ennastki väikese vaeva ja ajakuluga konkreetse tundi sobivaid kiirülesandeid välja mõtlema, eeskujuna leidub kogumikus rohkesti. Samalaadseid küsimusi võivad toekama tööna välja mõelda ka õpilased ja siis omavahel neid lahendada. Olgu siinkohal tehtud väike katsetus: kes on prillidega ja range? Vahest president?

MARGIT ROSS,
toimetaja

MIS MULLE MEELDIB

Tänavu suvel Postimehes ilmunud pikas intervjuus rõhutab Justin Petrone mitut puhku eestlaste hirmsat töökust; just nimelt hirmsat, sest ennastsalgav tööügamine tekitab vastandlikke tundeid: ühest küljest oleme oma töökuse üle uhked, teisest küljest tekitab see frustratsiooni. Ta võrdleb eestlasi sportlastega, „kes jooksevad palju, nii et kõik lihased valutavad, aga pärast on neil hea tunne, sest nägid nii kõvasti vaeva.“ (<http://kultuur.postimees.ee/3220613/kirjanik-justin-petrone-solmisteestiga-rahul>)

See intervjuu tõi meelde ühe ammu-se avastuse eesti vanasõnade kohta: kõige rikkalikum, peaaegu ammendamatu vanasõnavaru on seotud töö ja vaevaga, haigused ja õnnetused on niisamuti uhkelt esindatud. Seevastu rõõmu, õnne ja hea tuju väljendust annab tikutulega otsida. Põgusal ülevaatusel hakkab kõige positiivsemana silma „Ela rõõmsast, sured õnsast“ (EV 538:1). Seegi vanasõna on õigupoolest mure ja muresemise tüübist, ütles endas on aimata kristlikku hõngu.

Eestlase stereotüübi valguses mõjub Sulev Olli lasteluule kogu „Mis mulle meeldib“ nagu värske tuuleõhk. Lasteluule on muidugi juba loomu poolest positiivne ja suuremat nurinat, hädaldamist ning ilmavalu sealt ei leia, aga Sulev Olli seekordsed värsid on hoopiski teist laadi positiivsed kui harilikult lasteluules tavaks. Linnulaulu ja rõõmsat kevadeootust Heljo Männi või teraseid krutskeid Ellen Niidu stiilis sellest raamatust ei leia.

Oma tavatu otsekohesusega äratav uudishimu juba raamatu pealkiri – ja tööpoolest, läbi kogu raamatu loetletakse, mis kõik siin elus ja meie ümber võib olla meeldiv. Hea ülevaatlaku loetelu on Lasteka lehel kirja pannud Marko Tiidelepp (http://www.lastekas.ee/index.php?go=jutt&w=107&news_id=3873). Paistab, et Sulev Olli luuletused on tallegi ülimalt positiivset mõju avaldanud, sest kirjatüki toon on rõõmus ja helge, jäädes samal ajal asjalikuks.

Asjalik toon valitseb ka arvustatavas raamatus. Autor on võtnud endale päris

keerulise ülesande. Positiivsusepüüe võib sõnaseadja ohtlikult pateetikasse ja manitsustesse juhtida, didaktilisus on teadagi lastekirjanduse eripärane tunnusjoon. Hinnatud on aga autorid, kes suudavad oma loomingusse õpetusiva taktitundeliselt poetada. Sulev Oll on sellega väga kenasti toime tulnud. Tühje sõnu ei tehta ja liiale ei minda, heas tasakaalus on otseütlemine ja mäng keele kujundlikkuse ning mitmetähenduslikkusega: *Mulle meeldib sõnades tuisata, / tött vahel öelda, siis luisata, / ette rääkida, mõnikord taga. / Palju on peidus sõnade taga, / palju on peidus sõnade sees. / Sõna peab pidama väarikas mees.* (lk 8).

Üllatavalt mõjub iroonia, mida on siiski üsna parajal määral, ei peleta last, aga köidab täiskasvanut: *Silmapiiri poole sõidab / valge laev, täis unistust. / Edasi ma sealt ei mõtle, / uni tuleb peale just.* (lk 15). Autor näib last ja tema maailma hästi tundvat ning tekst on enamjaolt sooneutraalne. Siiski ei pääse enamiku tüdrukute unistusest olla printsess või poiste soovist saada julgeks – aga hea südamega ja targaks! – politseinikuks (lk 22 ja 23). Toreda ja südamliku puändina mõjub raamatu lõpuluuletus: *Meile meeldib isamaa...*

Lasteraamat pole aga lasteraamat ilma piltideta. Tervik kujuneb pildi ja teksti kooskõlas ja -toimes. Selle raamatu on piltide kaudu tervikult vorminud **Ott Vallik**, kelle kunstnikukäekiri on Sulev Olli värssidega heas harmoonias. Laiemat huvi ja kasutust võiks raamatule tuua laulud: mõnelegi luuletusele haarava ja tänapäevase viisi loonud **Urmas Lattikas**.

Rõõmsat lugemist, et tööügamine mõtestatav oleks! Loomulikult on igati soovitatav lugejal pärast raamatututvust koostada oma meeldivate asjade loend – andku see siis jaksu nigelamatel aegadel edasiviivat positiivsust leida.

MARGIT ROSS,
toimetaja

SAKSA KEELE SÕNAVARA ÕPPIMINE LIHTSAMAKS

Võõrkeele oskamiseks on oluline tunda sõnavara, grammatikat, luseehitust ja palju muud ning osata seda kõike kasutada. Viimastel aastakümnetel on muutunud võõrkeeleõppe metoodikas eriti oluliseks suhtlus ehk sõnavara tundmine ja selle kasutamine. Koolibri kirjastuses ilmunud kaardimäng „Õpime mängides saksa keelt. Söögid-joogid“ on Eestis uudne kontseptsioon saksa keele sõnavara õppimise lihtsustamiseks. Komplekt koosneb pildija sõnakaartidest, mille abil saavad õpilased korrata ja kinnistada toiduga seotud sõnavara. Mängukaartidel olevad sõnad baseeruvad Koolibri kirjastuses varem ilmunud saksa keele õpikutele „Deutsch. Kein Problem“ ja sisaldavad seega kõiki

esmajalike toidu ja joogiga seotud sõnu. Pildid on joonistanud Madis Ots.

Tänapäeva õpilased veedavad üha enam aega elektrooniliste aparatuuride taga ning igapäevast suhtlust nii tunnis kui ka tunniväliselt jääb üha vähemaks. Õpilasi gruppides omavahel suhtlema ja samas õppima panev mäng koondab klassikaaslasti kokku, tekitab kindlasti väikest hasarti ning on heaks vahelduseks kirjalikele õpiku ja töövihiku harjutustele. Lisaks toetab mängu kasutamine väikestes gruppides klassikollektiivi ühtsustunde teket ja julgustab õpilasi saksakeelseid sõnu kasutama.

Kaardipakk on mõeldud kuni kümnele õpilasele ning on mitmeti kasutatav. Lisaks autori välja pakutud Musta notsu ja me-

moriini mängule on kaarte võimalik veel paljudel erinevatel viisidel kasutada. Õpetaja saab vastavalt õpilaste keeleoskuse tasemele ja vanusele mängukaarte ehk sõnu ise kohandada kas suuremateks või väiksemateks gruppideks.

Komplekt ei ole mõeldud vaid klassiruumis õpetaja juhendamisel kasutamiseks, vaid seda on võimalik ka kodustes tingimustes kogu perega kas meelelahutuslikel või õppe-eesmärkidel kasutada. Lisaks põhikooli ja gümnaasiumi õpilastele soovitab autor sõnavara õppimise mängu proovida ka täiskasvanute keelekursustel.

KRISTINA ORM,
autor

TÄHEMÄNGUD

Komplekt sisaldab kuus mängu tähtede tundmise ja lugemisoskuse arendamiseks: lauamängud „Täheloomad“ ja „Igal loomal oma pesa“, memoriin „Täheloomad“, raamatud „Tähed“, „Tähepaarid“ ja „Silbid“.

Koolieeliku elus on mängul oluline koht. Mäng loob soodsa keskkonna lapse arenguks ning mängus ja mängu tarbeks on ta võimeline omandama teadmisi ja oskusi püsivalt ja enam kui õppimise-harjutamise situatsioonis. See kehtib ka lugema õppimise kohta. Sõnade lugemise oskuse põhiliseks elemendiks peetakse tähtede tundmist ja fonoloogilisi oskusi. Rõhutatud on ka varajase keelelise arengu, sõnavara rikkuse ja optilise taju olulisust. Üks tähtsamatest sõnade lugemise oskuse ni jõudmise ennustajatest on tähtede tundmine. Tähtede tundmine peegeldab lapse selle hetke kogemusi kirjalike tekstidega. Teine sõnade lugemise oskuse ni jõudmise kindel ennustaja on keeleline, eriti fonoloogiline teadlikkus. Fonoloogiline teadlikkus toetab kõne ehituse tajumist (rütm, silbid, algushäälikud). Tähtede tundmine ja tähe-hääliku vastavuse mõistmine toetavad lugemisoskuse omandamist. Laps on lugemisoskuse omandamiseks valmis, kui

- tal on tekkinud huvi tähtede ja lugemise-kirjutamise vastu,
- ta tunneb tähti,
- ta eristab sõnas esinevaid häälikuid õiges järjekorras.

Lapse huvist annavad märku küsimused: mis täht see on? milline minu täht on?, või hakkab ta matkima tähtede kirjutamist oma joonistustes. Huvi saab tekitada, kui juhtida varakult lapse tähelepanu teda ümbritsevas keskkonnas olevatele tekstidele – tänavasildid, autonumbrid, raamatutes olevad tähed, tähed riietel ja klotsidel jne. Hilisema lugemisoskuse kujunemise seisukohalt on oluline õppida täht selgeks häälikunimetusega. L ehk „ell“ tähe häälik on „ll“, m ehk „emm“ tähe häälik on „mm“ jne. Vastasel juhul on laps lugema hakates segaduses ning saab sõna EMA asemel kokku „e-emm-a“ jne.

Tähemängude kogumik sisaldab mängu ja raamatukesi, mis toetavad lapse mälu tähemärkide meeldejätmisel ja oskuste kasvades arendavad algustähtede järgi sõnade häälimist ja silpide kokkulugemist. Tähemängude mängud sobivad juba alates 3.–4. eluaastast, mil lapsel hakkab tekkima esimene huvi tähtede vastu. Alustuseks sobib uurida suuri trükitähti memoriini „Täheloomad“ kaartidel, otsida tuttavaid tähti ja hääldada tähekaartidel olevaid loomi. Järgmisena saab täheraamatus lehti tõstes leida ja panna kokku õiged tähepooled. Last abistavad lehekülgede erinevad värvid ja tähepoolte lehtedel asuvad häälimispildid. Samuti on võimalik „Täheloomade“ memo-

riini ja lauamängu ning raamatu „Tähepaarid“ abil koos suurtega selgeks saada ka väikesed trükitähed.

Mäng on lugemis- ja kirjutamisoskuse harjutamisel oluline, sest see võib pakkuda nende oskuste kasutamiseks uusi eesmärgi ja võimalusi. Lauamängud „Täheloomad“ ja „Igal loomal oma pesa“ nõuavad juba tähtede tundmist ja häälimisoskuse arenedes leida selle häälikuga algavaid sõnu. Kui tavaliselt on lauamängudes numbrid ja edasi viib numbriline järgnevus, siis neis mängudes on edasivijaks tähestiku- või tähejada, mille käigus laps saab selgeks eesti tähestikus asuvad tähed (v.a võõrtähed C, Q, Š, Z, Ž, W, X, Y). Lisaks arendab mäng fonoloogilist kuulmist, sest jõudes tähele, peab laps mõtlema ja nimetama selle häälikuga algava sõna. Tundes tähte ja osates nimetada selle tähega algava sõna, saab mängija õiguse edasi liikuda. Kui mängija seda tähte ei tunne, jääb ta ühe korra vahele. Nooremad ja alles tähti õppivad lapsed võivad nimetada vaid häälikuid.

Laste foneemitaaju areng järgib selget mustrit, saades alguse silbitamisest, seejärel sõna algushääliku kuulmisest, sõnade riiimisest kuni sõnas esinevate häälikute eristamiseni. Sõnade „tükeldamine“ silpideks on esimene aste, mille laps saavutab. Kui laps on omandanud sõnade algushääliku kuulmi-

se ja oskuse leida riime, on tal hea lähtekoht, et õppida selgeks tähe ja hääliku vastavus sõnas, kuulda sõnas esinevaid häälikuid õiges järjekorras ning õppida lugema ja kirjutama. Esiõppu kuulab ta sõnas algus- ja lõpuhäälikuid ning mõnda kõlavamat häälikut keskel ja seostab häälikut juba konkreetse tähega. On hea kuulmise ja arenenud tähelepanuvõimega lapsi, kes omandavad tähtede sõnaks kokkulugemise oskuse kergesti, hakkavad lugema kohe sõnade kaupa ja loevad kogu sõna õigesti. Sellistelt lastelt ei ole vaja nõuda silbilist lugemist. Silbiline lugemine pole mitte eesmärk omaette, vaid ainult üks lugemaõpetamise võtteid, mis on eriti vajalik vähese kuulmistajuga ja aeglase mõttetööga laste puhul. Tähemängude raamatu „Silbid“ abil saab harjutada kahe ja kolme tähe kokkulugemist silpideks. Kõige kergem on enne silbiraamatu kallale asumist teha ära eeltöö kõige kergemate silpide kokkulugemist harjutades. Sellisteks silpideks on AI, EI, OI, UI ja seejärel juba LA, LI, LU, MA. Edasi saab liikuda juba kolmetähe silpide nagu LAI, ISA, OMA jne juurde. Kui nende silpide lugemine läheb juba lodusalt, on laps valmis kasutama silbiraamatut ja sõnu kokku lugema. Lapse lugemisoskuse seis-

kohalt on oluline, et ta loeks kokku ka nn ebasõnu, mis midagi ei tähenda. Nii areneb tema loetus arusaamise oskus – kas see, mis ta kokku luges, on sõna, mis vastab pildile, millele vastava sõna ta kokku panna soovib, või mitte?

Tähemängude mängimisel on alustuseks oluline täiskasvanu toetus ja tugi. Hiljem, oskuste kasvades ning mängureegleid tundma õppides, saavad lapsed juba omakeskis hakkama. Toredat mängulust!

ANNELI LAAMANN ja
KERTU SILLASTE,
autorid

KOOLIBRI TEABEPÄEVAD RAAMATUKOGUHOIDJATELE

EESTI ÕPPEKEELEGA KOOLID

14.09	10.00	Tallinn – Eesti RR kuppelsaal, Tõnismägi 2
14.09	13.00	Harjumaa – Eesti RR kuppelsaal, Tõnismägi 2
15.09	14.30	Tartu linn ja maakond – Dorpati Konverentsikeskus, Soola 6, Tartu
16.09	10.00	Lääne-Virumaa – Hotell Wesenberg, Tallinna 25, Rakvere
16.09	14.00	Ida-Virumaa – Kersti Võlu Koolituskeskus, Kooli 7, Jõhvi
17.09	12.00	Pärnumaa – Pärnu Keskraamatukogu, Akadeemia 3
18.09	12.00	Jõgevamaa – Jõgeva Kultuurikeskus, Aia 6
21.09	12.00	Raplamaa – Rapla Kultuurikeskus, Tallinna mnt 17a
22.09	12.00	Viljandimaa – Pärimusmuusika Ait, Tasuja pst 6, Viljandi
23.09	14.00	Läänemaa – Villa Soffa, Posti 1, Haapsalu
24.09	12.00	Valgamaa – Valga Maavalitsus, Kesk 12
25.09	10.00	Võrumaa – Võru Lasteraamatukogu, Jüri 54
25.09	14.00	Põlvamaa – Põlva Kultuuri- ja Huvikeskus, Kesk 15
28.09	12.00	Järvamaa – Paide Kultuurikeskus, Pärnu 18
29.09	12.00	Hiiumaa – Kohvik Gahwa, Põllu 3, Kärdla
30.09	12.00	Saaremaa – Hotell Arabella, Torn 12, Kuressaare

VENE ÕPPEKEELEGA KOOLID

25.09	12.00	Tallinn ja Harjumaa – Eesti RR kuppelsaal, Tõnismägi 2
28.09	11.00	Ida-Virumaa – Kersti Võlu Koolituskeskus, Kooli 7, Jõhvi
28.09	14.00	Narva – Narva Kolledž, Raekoja plats 2, Narva

Koolituste toimumiskohad on üleval ka Koolibri koduleheküljel!

Registreeruda saab Koolibri kodulehel, e-posti aadressil koolibri@koolibri.ee või helistades telefonil 651 5300.

KOHTUMISENI SEPTEMBRIS!

UUS!

Надежда Пароль, Елена Сивенкова
РУССКИЙ ЯЗЫК 2 КЛАСС

Наталья Береснева, Наталья Нечунаева
РУССКИЙ ЯЗЫК. УЧЕБНИК ДЛЯ 5 КЛАССА, ЧАСТЬ 1

Койт Тимпманн
ЭЛЕКТРИЧЕСТВО. УЧЕБНИК ДЛЯ 9 КЛАССА

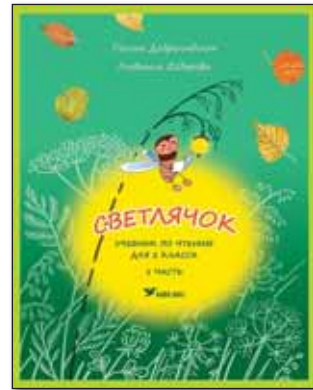

Аксель Тельгмаа, Энн Нурк
МАТЕМАТИКА ДЛЯ 5 КЛАССА, ЧАСТЬ 1

В МИР ДОБРЫХ КНИГ СО «СВЕТЛЯЧКОМ»

Нынешним второклассникам повезло – они будут учиться по «Светлячку», новому учебнику по чтению авторов-составителей Галины Добролюбской и Людмилы Федоровой. Эта красочно иллюстрированная художницей Натальей Литвиновой книга поможет ребятам научиться не только лучше читать, но и понимать окружающий мир и самих себя.

Первая часть учебника включает четыре раздела: «Дети, в школу собирайтесь!», «Осень в гости к нам пришла!», «Жизнь дана на добрые дела» и «Что за прелесть эти сказки!». Через эти важные для ребят темы книга знакомит учащихся с избранными произведениями русской, эстонской и зарубежной литературы разных видов и

литературных жанров, позволяет обсудить многие вопросы, затрагивающие нравственные ценности. Тексты произведений позволяют учителю инте-

грировать такие предметы, как чтение, природоведение, искусство, музыка, труд. Вопросы и задания дают возможность проконтролировать понимание и усвоение материала, пробудить в детях творческое начало. Объем изучаемых произведений и трудность заданий увеличиваются постепенно. В учебнике постоянно проводится работа с лексическим значением слов, с пословицами, загадками и фразеологизмами. Почти перед каждым произведением в рубрике «Словарная разминка» дается разбор сложных для прочтения слов.

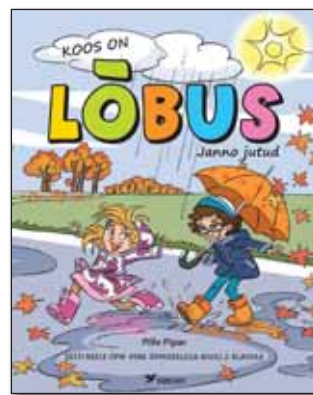
Авторы-составители и издательство желают вам новых и интересных открытий в мире детской литературы, освещенном маленьким, но ярким фонариком нашего «Светлячка».

EESTI KEEL VÕIB OLLA TORE JA LÕBUS

Nalja ja naeru, lugemist ja kirjutamist, kuulamist ja rääkimist, mängu ja uusi sõnu ning palju-palju muud mahub vene õppekeele kooli teise klassi õpikusse „Koos on LÕBUS. Janno jutud“. Tegemist on õpiku „Koos on TORE. Piia lood“ järjega.

Nagu pealkirjast aimata võib, on teises klassis vaatenurk muutunud – peategelaseks on esimesest klassist tuttav Piia pinginaaber Janno. Poisi silmade ja maailma kaudu elatakse läbi olukordi, millega üks teise klassi laps ikka iga päev kokku puutub. Ja oi mida kõike põnevat võib teha ning avastada! Koos ehitatakse lumelinna, küpsetatakse kooki, käiakse balletti vaatamas, osaletakse rattavõistlusel jne. Kõik lood on pandud kirja eesmärgiga pakkuda lastele lugemiselamust ja anda võimalus tegelastele kaasa elada ning seeläbi mänguliselt keelt õppida. Endiselt on suur rõhk tekste toetaval pildimaterjalil, millest on kindlasti abi ka uute sõnade õppimisel ja sõnavara üldisel laiendamisel.

Lisaks õpiku juurde kuuluvatele töövihikutele on komplektis kaks plaati. Neil on õpiku ja töövihikute kõrval mängida oluline roll. Esiteks saab neid kasutada tundi kaasajastada ning muuta palju vaheldusrikkamaks. Näiteks on võimalus kuulata kõiki tekste, vaadata kõiki pilte eraldi-seisvana, kuulata laule jms. Teiseks aitavad plaadil olevad töövihiku harjutused hõlpsalt konkreetseid ülesandeid üheskoos läbi arutada ning hiljem kontrollida – harju-

tused on nii lahendamata kui lahendatud kujul. Plaatidelt leiab ka muud kasulikku, näiteks lisäülesandeid, dialooge jms. Julgustan ja innustan plaate igas tunnis aktiivselt kasutama! See meeldib õpilastele ning aitab tuua tundidesse uut hingamist, samas muuta tunni käiku konkreetsemaks.

Õpiku „Koos on LÕBUS. Janno jutud“ materjalid on inspireeritud minu enda õpilastest ja kõigest sellest, mida enda ümber märganud olen. Loodan, et tuttavad tegelased ja nendega toimuv pakub õpilastele huvi ning muudab keeleõppe mänguliseks ja lustakaks. Muhedat uut kooliaastat! Koos on LÕBUS!

PILLE PIPAR,
autor

Tegevused on kujundatud nii, et õpilased on tunnis aktiivsed, kasutavad õppimisel enda kogemust ja saavad keelt kasutada loovalt, saades samas õppematerjalilt piisavalt tuge ja turvalisust, mida toetab õppetükkide ühtne struktuur ja korduvad ülesanded. Õpiku sisu on eakohane ja seotud õpilaste huvidega (mäng, eri aastaegade seotud tegevused, hobi, lemmikloomad jm). Õppimisel kasutatakse paaris- ja rühmatööd ning materjal on piisavalt paindlik, et õpetaja saaks oma tegevuses rahuldada erinevate õpilaste ja õpperühmade vajadusi ja eesmärgi.

KRISTIIINA BERNHARDT, MA

Tallinna Ülikooli praktilise eesti keele õpetaja, eesti keele kui teise keele metoodik, lingvistika doktorant

Õpikus on palju erinevaid mängu, on lõbusaid laule ja luuletusi ning ka tekstijärgsed ülesanded on erinevat tüüpi, mis meeldivad kindlasti õpilastele ja samal ajal nõuavad neilt head tähelepanuvõimet. Lastelaulud ja luuletused on hästi valitud ja aitavad omandada õiget hääldust ning teevad keeleõppe elavamaks ja mängulisemaks, eesti keele tunnid mitmekülgsemaks ja huvitavamaks. See kõik peaks aitama kaasa nii õppimisele kui ka õpetamisele.

ASTRID ARNOVER
Tallinna Humanitaargümnaasiumi eesti keele õpetaja

Luuletus või laul

Uued sõnad, millele tähelepanu osutada

Küsimused ja ülesanded

Temaatilisel oluline tegusõna ja selle pöörded

Rubriik (harjutused või dialoog), mis võtab teema kokku

Lugu